

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ

АБИ ГРЕЙНДЖ

Превод от английски: Милена Трандева, —

chitanka.info

В едно мразовито утро през зимата на 1897 година се събудих внезапно. Някой ме разтърсваше за рамото. Беше Холмс. Свещта в ръката му осветяваше напрегнатото му, надвесено над мен лице и веднага разбрах, че нещо не е наред.

— Ставай, Уотсън, хайде! — извика той. — Чака ни работа. И нито гъл! Обличай се и да вървим!

Десет минути по-късно вече се носехме към гара Чаринг крос в громолящ по стихналите улици кабриолет. В първите бледи зимни лъчи на настъпващото утро току различавахме някоя отминаваща фигура на подранил работник — неясна и смътна в сиво-бялата лондонска мъгла. Холмс мълчеше сгущен в дебелото си палто и аз с удоволствие последвах примера му, тъй като студът ни пронизваше, а и от бързане не бяхме успели да закусим. Едва когато на гарата изпихме по един горещ чай и се настанихме във влака за Кент, се отпуснахме: той, за да говори, а аз — за да го слушам. Холмс извади от джоба си никаква бележка и прочете на глас:

— Аби Грейндж, Маршъм, Кент, три и трийсет сутринта. Скъпи господин Холмс, много бих се зарадвал на незабавната Ви помощ във връзка с един случай, който обещава да бъде наистина забележителен. Той изцяло е по Вашата част и освен че освободих дамата, ще се погрижа всичко друго да бъде оставено така, както го заварих. Само Ви умолявам, не губете повече време, защото е неудобно да държим сър Джастъс там. Искрено Ваш: Станли Хопкинс. Хопкинс е търсил помощта ми седем пъти и винаги напълно основателно — обясни Холмс. — Вярвам, че всеки от неговите случаи е намерил място в сбирката ти. Трябва да призная, Уотсън, че притежаваш дарба за подбор, която до голяма степен компенсира онова, което не одобрявам в разказваческите ти умения. Фаталната ти склонност да представяш случаите откъм художествената им страна, вместо да ги разглеждаш като научен експеримент, им отнема възможността да се превърнат в полезна и дори учебна поредица от демонстрации. Претупваш най-заплетената и деликатна част от работата ми за сметка на сензационните подробности, които ще заинтригуват читателя, но няма да го обучат.

— Тогава защо не ги опишеш сам? — попитах, леко огорчен.

— Ще го сторя, скъпи ми Уотсън, ще го сторя. Засега съм твърде зает, както знаеш, но смяtam да посветя старините си на съставянето на

учебник, който в един том да представя цялото детективско изкуство. Сегашното ни разследване, изглежда, ще е върху случай на убийство.

— Значи смяташ, че този сър Юстъс е мъртъв?

— Да, сигурен съм. От бележката на Хопкинс съдя, че е доста разтревожен, а при него това не се случва често. Разбирам също, че е имало насилие и тялото е оставено, за да му направим оглед. Ако беше просто самоубийство, Хопкинс нямаше да ме вика за помощ. Колкото до освобождаването на дамата, изглежда, тя е била заключена в стаята си по време на трагедията. Навлизаме във висшето общество, Уотсън; луксозна хартия за писма с монограм „Ю. Б.“, гербове, престижен адрес. Мисля, че приятелят ни Хопкинс и този път няма да се изложи и ще прекараме интересна сутрин. Престъплението е било извършено преди полунощ.

— Как можеш да го твърдиш с такава сигурност?

— Чрез проверка на влаковите разписания и пресмятане на времето. Първо е била повикана местната полиция, която се е свързала със Скотланд ярд, откъдето са изпратили Хопкинс, който пък от своя страна повика мен. Всичко това е работа за цяла нощ. А, ето че пристигнахме на гара Чизълхърст. Скоро съмненията ни ще се разсеят.

Изминахме няколко километра по тесните провинциални пътища, преди да стигнем до портата на огромна градина. Отвори ни възрастен пазач с изпито лице, което носеше отпечатъка на някакво преживяно бедствие. Пътят — опасан от двете страни със стари брястове — прекосяваше внушителната градина и завършваше пред ниска, разстлана на ширина къща с колони в стил Паладио. Централната част очевидно бе старинна, цялата обрасла в брышлян, но големите прозорци издаваха, че са били правени някои модернизации и промени, а едно от крилата на къщата май цялото бе ново. На вратата видяхме младежката фигура на инспектор Станли Хопкинс, който ни чакаше. На лицето му бяха изписани тревога и напрежение.

— Толкова се радвам, че дойдохте, господин Холмс. Вие също, доктор Уотсън! Но всъщност, ако можех да върна нещата назад, нямаше да ви беспокоя, защото дамата впоследствие дойде на себе си и толкова точно и пълно описа случилото се, че за нас не остава кой знае каква работа. Помните ли бандата крадци от Люишъм?

— Кои, тримата Рендъл ли?

— Точно те; бащата и двамата му синове. Тяхно дело е. Изобщо не се съмнявам. Преди две седмици извършиха обир в Сиднъм. Разпознали са ги. Доста дръзко е да нападнат пак толкова скоро и толкова наблизо, но несъмнено са те. Тоя път ще виснат на бесилото.

— Значи сър Юстъс е умрял?

— Да. Разбили са главата му със собствения му ръжен.

— Сър Юстъс Бракънстол? Така ми каза кочияшът.

— Точно така — един от най-богатите в Кент. Лейди Бракънстол е в дневната. Горката, преживяла е ужасен кошмар. Изглеждаше ни жива, ни умряла, когато я видях. Май ще е най-добре сами да поговорите с нея, да чуете разказа ѝ за случилото се. После заедно ще огледаме трапезарията.

Лейди Бракънстол беше необикновена личност. Рядко съм срещал толкова изящна фигура, такова женствено излъчване и толкова красиво лице. Беше блондинка със златиста коса и сини очи. Без съмнение би имала и най-подходящия тен за това цветово съчетание, ако от скорошното преживяване лицето ѝ не бе така измъчено и изпито. Страданията ѝ очевидно бяха не само душевни, но и физически: над едното ѝ око имаше ужасна виолетовосиня подутина, която прислужничката ѝ — висока неприветлива жена — старательно налагаше с оцет и вода. Дамата лежеше изтощена на една кушетка, но бързият преценяващ поглед, когато влязохме, и напрегнатото изражение на красивото ѝ лице подсказваха, че нито умът, нито смелостта ѝ са били разколебани от ужасното преживяване. Беше загърната в широк халат в синьо и сребърно, но до нея на кушетката беше разслана и черна вечерна рокля, обшита с пайети.

— Нали ви разказах всичко, господин Хопкинс — рече тя уморено, — няма ли да го повторите наместо мен? Е, добре, щом смятате, че е нужно, ще разкажа на тези господа как стана всичко. Те влизаха ли вече в трапезарията?

— Реших, че ще е по-добре първо да чуят разказа на ваше благородие.

— Ще се радвам да уредите нещата по-бързо. Обзема ме ужас, като си помисля, че той все още лежи там — тя потрепери и зарови за миг лице в ръцете си. При това движение широкият халат се свлече назад от рамото ѝ.

Холмс възклика:

— Но вие имате и други наранявания, госпожо! Какво е това?

Върху бялата ѝ заоблена ръка изпъквалаха две ярки червени петна.

Тя припряно ги скри:

— Нищо. Те нямат връзка с ужасяващите събития от изминалата нощ. Ако с приятеля ви се настаните удобно, ще ви разкажа каквото мога. Аз съм съпругата на сър Юстъс Бракънстол. Омъжих се за него преди около година. Предполагам, няма смисъл да крия, че бракът ни не беше от щастливите. Вероятно всичките ни съседи ще ви го кажат, дори и да се опитвам да го отрека. Може би вината отчасти е и моя. Израснах в свободната и непринудена атмосфера на Южна Австралия и английският живот с цялата му превзетост и прословуто благоприличие никак не ми допада. Но основната причина се крие в печално известен на всички факт — сър Юстъс бе заклет пияница. Ако прекараш един час с такъв човек, ти става неприятно. А представяте ли си какво означава за една чувствителна и жизнерадостна жена да е свързана с него ден и нощ? Кощунство, престъпление и низост е да се твърди, че такъв брак е обвързващ. Казвам ви, тези ваши чудовищни закони ще донесат проклятие на страната. Небесата не ще позволят съществуването на такова безбожие — за миг тя се надигна, страните ѝ пламнаха, а очите ѝ заискриха изпод ужасния белег над веждата. Но силната и ласкова ръка на строгата прислужничка притегли обратно главата ѝ върху възглавницата и буйният ѝ гняв утихна в искрено ридание. Най-след тя продължи: — Ще ви разкажа за нощес. Може би знаете, че слугите в тази къща спят в модерната пристройка. В тази централна част живеем ние, отзад е кухнята, а горе — спалнята. Прислужничката ми Тереза спи над моята стая. Никой друг не остава тук и никакъв звук не може да обезпокои онези, които са в съседното крило. Сигурно това е било известно на крадците, иначе надали биха действали така. Сър Юстъс се оттегли към десет и половина. Слугите вече се бяха прибрали по стаите си и само моята прислужничка бе още будна в очакване на заповедите ми. До единайсет и нещо четох книга в тази стая. После, преди да се кача в спалнята, обиколих навсякъде, за да се уверя, че всичко е наред. Имам този навик, защото, както вече обясних, невинаги можеше да се разчита на сър Юстъс. Обиколих кухнята, килера, оръжейната, билярдната, приемната и накрая трапезарията. Пристъпиах до прозореца с плътните завеси и изведенъж усетих на лицето си хладен полъх. Осъзнах, че прозорецът е отворен.

Дръпнах завесите и се озовах лице в лице с широкоплещест възрастен мъж, който явно току-що беше прекрачил в стаята. Прозорецът е френски, до пода, и всъщност е нещо като врата към поляната. Държах свещ и на светлината ѝ успях да зърна още двама мъже зад първия, които тъкмо влизаха. Отстъпих, но по-възрастният светкавично се хвърли към мен. Първо ме стисна за китката, после и за гърлото. Понечих да изкрешя, но той стовари юмрука си в слепоочието ми и ме повали на пода. Сигурно съм загубила съзнание, защото, когато се съвзех, видях, че са откъснали шнура на звънеца и с него са ме вързали за дъбовия стол, който стои начело на масата в трапезарията. Толкова здраво ме бяха стегнали, че не можех и да помръдна, а носната кърпа около устата ми пречеше да издам звук. Точно в този момент в стаята влезе злощастният ми съпруг. Очевидно бе дочул подозрителни шумове, защото пристигна подготвен за сцената, която завари. Беше облечен с риза и панталони и стискаше в ръка любимия си бастун. Хвърли се към единия от бандитите, но по-старият крадец се наведе, грабна ръжена от камината и го стовари върху главата му. Отново съм припаднала, но, изглежда, само за няколко минути, защото, когато отворих очи, видях, че бандитите са извадили сребърните прибори от бюфета, а също и бутилка вино. Всеки стискаше чаша в ръка. По-възрастният имаше брада, а другите двама бяха голобради младоци. Както вече ви казах, сякаш бяха баща и двамата му синове. Говореха си шепнешком. После се приближиха до мен, за да се уверят, че все още съм здраво завързана. Най-сетне си тръгнаха и затвориха прозореца след себе си. Почти петнайсет минути се мъчих да освободя устата си, за да призова с писъците си слугинята. Скоро дотичаха и другите слуги, обадихме се в тукашната полиция, откъдето веднага се свързаха с Лондон. Това е всичко, което мога да ви кажа, господа. Дано не ми се наложи пак да говоря за това болезнено преживяване.

— Имате ли въпроси, господин Холмс? — попита Хопкинс.

— Няма да злоупотребявам повече с търпението и с времето на лейди Бракънстол — отвърна Холмс. — Но преди да огледам трапезарията, ще се радвам да чуя и вашия разказ за случилото се — обърна се той към прислужничката.

— Видях мъжете още преди да влязат в къщата — рече тя. — Както си седях до прозореца в спалнята ми, на лунната светлина зърнах трима мъже до къщичката на пазача, но нищо лошо не мина

през ума. Чак след повече от час дочух писъците на господарката и дотичах. Заварих ги точно както ви каза тя, горкото ми агънце. Той лежеше на пода и цялата стая бе опръскана с кръв и мозък. Това би изкарало ума на всяка жена — да седи вързана за стол, а дрехите ѝ да са оцапани с кръв, но на госпожица Мери Фрейзър от Аделаида никога не ѝ е липсвал кураж, а и лейди Бракънстол от Аби Грейндж притежава същата смелост. Разпитвахте я твърде дълго, господа. Нека сега тя се оттегли в стаята си със своята стара Тереза, за да си почине, наистина има нужда от това.

С майчинска нежност тя прегърна господарката си и я изведе от стаята.

— Била е с нея през целия ѝ живот — обясни Хопкинс. — Отгледала я е от дете, а после, преди година и половина, е напуснала Австралия и е дошла с нея в Англия. Казва се Тереза Райт. Такава прислужничка трудно ще намерите в наши дни. Насам, господин Холмс, заповядайте.

Изразителното лице на Холмс, по което допреди малко се четеше силен интерес, сега изведенъж помръкна. Стана ми ясно, че, лишен от загадъчността си, случаят губеше привлекателността си. Оставаше единствено да арестуват извършителите, но какво представляваха те, че да си цапаше той ръцете с тях? Когато някой изтъкнат лекар специалист открие, че са го повикали за най-обикновена дребна шарка, сигурно би изпитал същото раздразнение, което прочетох в очите на моя приятел. И все пак сцената в трапезарията на Аби Грейндж бе достатъчно странна, за да привлече вниманието му и да възвърне предишния му интерес.

Трапезарията беше наистина просторна стая с резован дъбов таван, дъбова ламперия и цяла галерия от еленови глави и старинни оръжия по стените. Точно срещу вратата се намираше френският прозорец, за който вече бяхме чули. През трите по-малки прозореца отляво имаше голяма и дълбока камина с массивна дъбова лавица над нея. Точно до камината стоеше тежък дъбов стол с облегалки за ръцете и напречни летви при краката. През пролуките на стола бе препъхнат ален шнур, чиито краища се срещаха долу, при пречките на основата. Когато са освобождавали дамата, явно просто бяха изхлузили шнура от нея, за да оставят възлите непокътнати. Но всички тези подробности привлякоха

вниманието ни по-късно, защото в първия момент бяхме изцяло погълнати от ужасната гледка на тялото, проснато върху постелката от тигрова кожа пред камината.

Беше висок, добре сложен мъж в средата на четирийсетте. Лежеше по гръб с обърнато нагоре лице, а белите му зъби лъщяха оголени под късата черна брада. Стиснатите юмруци на ръцете му се сключваха над главата, до тях лежеше тежък бастун. Тъмното му красиво лице с орлов нос бе сгърчено в израз на непримирима омраза, което придаваше на мъртвеца ужасен и демоничен вид. Явно вече си е бил легнал, когато е чул обезпокоителните шумове, защото бе облечен в скъла нощна риза с пищна бродерия, а от крачолите му се подаваха боси нозе. Черепът му бе напълно смазан и из цялата стая бяха пръснати свидетелства за свирепата жестокост на удара, с който е бил повален. До трупа лежеше ръженът, извит на дъга при стълкновението. Холмс внимателно изследва и оръжието, и оставената от него неописуема развалина.

— Старият Рендъл трябва да е доста силен — отбеляза той.

— Да — отвърна Хопкинс. — Имам сведения, че е много як.

— Сигурно няма да ви е трудно да го заловите.

— Ни най-малко. Вече го издирваме, но се пусна слух, че е избягал в Америка. Сега, като знаем със сигурност, че бандата е тук, не виждам как ще ни се изпълзне. Изпратихме съобщения до всички пристанища, а до довечера ще бъде обявена и награда за залавянето им. Само недоумявам как са се осмелили да извършат такова безумно престъпление, щом са знаели, че дамата ще ги опише, а по нейното описание без проблем ще ги разпознаем.

— Именно. Би могло да се очаква, че ще накарат и дамата да замълкне завинаги.

— Може и да не са разбрали, че се е съвзела след първия припадък — предположих.

— Възможно е. Щом е в безсъзнание, няма смисъл да я убиват. Хопкинс, а какво ще ми кажете за този нещастник? Струва ми се, чувал съм доста странни истории за него?

— Бил добър човек като трезвен и същински сатана, когато се напиел или по-точно — когато се полуналиел, защото рядко стигал до безпаметство. В такива моменти сякаш дяволът се вселявал в него и тогава бил способен на всичко. Чух, че въпреки цялото си богатство и

титлата си на два пъти замалко да попадне в ръцете ни. Първия път стана голям скандал, защото залял с газ едно куче и после го подпалил. Кучето на нейно благородие. Едвам потулиха нещата. Втория път замерил прислужничката Тереза Райт с някаква гарафа и това предизвика големи неприятности. Между нас да си остане, но къщата ще бъде доста по-весела без него. Какво разглеждате?

Холмс беше коленичил и с най-голямо внимание разглеждаше възлите по червения шнур, с който дамата е била привързана. После най-щателно огледа и оръфания му край, там, където се бе скъсал, когато крадеца го е дръпнал.

— Когато шнурът е бил дръпнат, звънецът в кухнята трябва силно да е иззвънял — отбеляза той.

— Никой не е могъл да го чуе. Кухнята се намира точно на гърба на къщата.

— Откъде крадеца е бил толкова сигурен, че никой няма да го чуе? Как е посмял така безразсъдно да дръпне звънца?

— Именно, господин Холмс, именно. Задавате същия въпрос, който и на мен не ми дава мира. Няма съмнение, че крадеца добре е познавал дома и порядките в него. Отлично е знаел, че в този сравнително ранен час слугите вече са си легнали и че никой не може да чуе звънца в кухнята. Това означава, че е бил в тясна връзка с някого от прислугата, очевидно е. Слугите са всичко на всичко осем, всеки от тях с отлична репутация.

— Щом е така, подозрението пада върху този, по чиято глава е била хвърлена гарафата — рече Холмс. — Но пък тогава излиза, че Тереза Райт е изменила на господарката си, към която изглежда толкова привързана. Все пак това е незначителен проблем и когато заловите тримата Рендъл, лесно ще се доберете и до съучастниците им. Разказът на дамата се потвърждава от всяка подробност в тази стая, доколкото изобщо има нужда от потвърждение — Холмс отиде до френския прозорец и го отвори. — Отвън няма следи, но и как да има, като земята е твърда като камък. Виждам, че свещите върху полицата над камината са били палени.

— Да, разбойниците са действали именно на тяхната светлина и от свещта на дамата.

— А какво са задигнали?

— Почти нищо. Пет-шест посребрени прибора от бюфета. Лейди Бракънстол смята, че толкова са се уплашили от убийството на сър Юстъс, та не са посмели да претърсят къща, както биха постъпили иначе.

— Несъмнено. И все пак са пили вино, доколкото разбрах.

— За да успокоят нервите си.

— Разбира се. Надявам се, че не сте пипали трите чаши върху бюфета?

— Не съм ги пипал, а и бутилката си стои така, както са я оставили.

— Тогава нека ги огледаме. Я, какво е това тук?

Трите чаши стояха плътно една до друга и всички бяха изцапани с вино, но в едната имаше тънка ципа от утайка. Бутилката стърчеше до тях, на две трети пълна, а до нея лежеше дълга, просмукана с вино коркова тапа. Видът на тапата и прахта по бутилката ясно показваха, че виното, с което убийците се бяха черпили, е било скъпо и отлежало.

В поведението на Холмс настъпи рязка промяна. Безстрастното му изражение изчезна и отново съзрях живия пламък на любопитството в хълтналите му очи. Той вдигна тапата и доста внимателно я разгледа.

— Как са я извадили? — попита той.

Хопкинс посочи към едно полуотворено чекмедже. Вътре се виждаха покривки за маса и голям тирбушон.

— Лейди Бракънстол спомена ли, че точно този тирбушон е бил използван?

— Не, но нали е била в безсъзнание, когато са отваряли бутилката.

— Да, наистина. В интерес на истината този тирбушон не е бил използван. Бутилката е била отворена с тирбушон от джобно ножче, не по-дълъг от четири сантиметра. Ако разгледате горния край на тапата, ще видите, че тирбушонът е бил вкарван три пъти, преди да е била изтеглена. А и тапата не е продупчена докрай. Големият тирбушон би я продупчил и изтеглил още с първото дръпване. Когато хванете престъпника, сигурен съм, че ще откриете сред вещите му и комбинирано джобно ножче.

— Отлично! — възклика Хопкинс.

— Но тези три чаши определено ме озадачават. Лейди Бракънстол действително ли е видяла тримата нападатели да пият от тях?

— Да, каза го съвсем ясно.

— Тогава да приключим с това. Какво друго може да се каже? И все пак, Хопкинс, трябва да признаете, че тези три чаши са крайно озадачаващи. Какво? Не виждате нищо озадачаващо? Добре, не ми обръщайте повече внимание. Може би просто човек с моите познания и опит е традиционно склонен да търси по-сложното обяснение, отколкото простото, което е пред очите му. Разбира се, напълно възможно е това с чашите да е чиста случайност. Е, Хопкинс, пожелавам ви приятен ден. Не виждам с какво друго мога да съм ви полезен, а и случаят, изглежда, е напълно ясен. Моля, уведомете ме, когато арестувате тримата Рендъл, а също и за евентуалния развой на събитията. Сигурно скоро ще имам повод да ви поздравя за успешното приключване на този случай. Хайде, Уотсън, надявам се вкъщи да прекараме по-ползотворно времето си.

Докато пътувахме обратно, наблюдавах Холмс и видях, че е силно озадачен от нещо, което бе видял. От време на време се опитваше да разсее това впечатление с непринудени разговори, сякаш въпросът отдавна бе решен, но после отново го връхлиха съмненията и по смръщените му вежди и разсеяния поглед ставаше ясно, че мислите му пак витаят в просторната трапезария на Аби Грейндж, където се бе разиграла среднощната трагедия. Накрая, тъкмо когато влакът потегляше от някаква междинна гара, той се изправи импулсивно, повлече ме със себе си и двамата скочихме на перона.

— Прости ми, приятелю — каза той, докато наблюдавахме как последните вагони се изнизваха зад завоя. — Съжалявам, че те правя жертва на моите празни приумици, но, честно казано, не мога да оставя случая в това състояние. Инстинктите ми въстават срещу това. Всичко е погрешно, готов съм да се закълна. Разказът на дамата беше логичен, прислужничката напълно го потвърди, фактите го подкрепят. Какво мога да им противопоставя? Три винени чаши и нищо друго. Но ако не приема нещата за верни, а ги разследвам с такава задълбоченост, каквато бих проявили, ако започвах случая отначало, и не бях позволил една предварително скальпена история да отвлече вниманието ми, дали пък нямаше да открия нещо по-съществено, за което да се заловя?

Щях, разбира се. Уотсън, хайде да седнем на тази пейка, докато пристигне влакът за Чизълхърст, за да ти изложа доводите си. Но първо трябва да отхвърлиш мисълта, че всичко, което казаха господарката или прислужничката ѝ, непременно е вярно. Обаятелната личност на дамата не бива да влияе на преценката ни. Ако хладноокръвно се взрем в подробностите от разказа ѝ, някои от тях сигурно ще събудят подозрението ни. Крадците са направили голям удар в Сиднъм само преди две седмици. Вестниците публикуваха достатъчно данни и факти за тях, за да бъдат от полза на някого, ако му хрумне да си измисля история с крадци. Известно е също, че крадци, направили голям удар, по правило се оттеглят и кратко се радват на плячката си, вместо да се забъркват в ново рисковано начинание. Освен това необичайно е крадците да действат в толкова ранен час; необичайно е крадците да ударат жена, за да ѝ попречат да изкреши, щом всеки знае, че това е най-сигурният начин да я накараши да го направи; необичайно е крадци да извършат убийство, когато броят им е достатъчен, за да надвият сам човек; необичайно е да се задоволят с такава малка плячка, щом имат възможност да заграбят много повече; и накрая — крайно необичайно е, струва ми се, такива мъже да оставят бутилката почти пълна. Е, Уотсън, как ти се струват всички тези необичайни неща?

— Събрани заедно, наистина звучат подозрително, но всяко едно поотделно е напълно възможно. Според мен най-необичайното в цялата история е, че са завързали дамата за стола.

— Аз пък не се вълнувам толкова от това, защото очевидно е трябвало или да я убият, или по някакъв начин да ѝ попречат да вдигне тревога веднага след бягството им. Но във всеки случай вече показах, че в разказа на дамата има елемент на неправдоподобност. И като капак на всичко идва проблемът с чашите.

— Какъв е проблемът с чашите?

— Можеш ли да си ги представиш?

— Да, съвсем ясно.

— Казаха ни, че от тях са пили трима души. Това звучи ли ти правдоподобно?

— Защо не? Във всяка от тях имаше остатъци от вино.

— Да, но само в една от тях имаше ципа от утайка. Не може да не си го забелязал. И какъв е изводът?

— Че най-вероятно чашата с утайката е била напълнена последна.

— Съвсем не! Щом в бутилката има утайка, изключено е в първите две чаши да няма от нея, а третата да е събрала цялото количество. Има само две възможни обяснения, само две. Едното е, че след наливането на втората чаша бутилката е била силно разклатена и в третата чаша е попаднала много утайка. Не звуци много правдоподобно, нали? Не, не, сигурен съм, че съм прав.

— Тогава какво излиза?

— Че са били използвани само две чаши, а утайката от тях е била прелята в трета, за да се създаде погрешно впечатление, че са присъствали трима души. Това обяснява как утайката се е събрала в третата чаша, нали? Убеден съм, че е така. Но ако обяснението на този малък феномен е вярно, то тогава случаят престава да бъде обикновен и веднага се превръща в крайно интересен, защото тогава излиза, че лейди Бракънстол и прислужничката ѝ умишлено са ни изльгали, че не бива да се вярва на нито една дума от разказа им, че са имали достатъчно основателна причина да прикрият истинския престъпник и че ние с теб трябва сами да изградим хипотезата си, без да разчитаме повече на помощ от тяхна страна. Това сега е задачата, която ни предстои, а ето го и влака за Чизълхърст.

В Аби Грейндж бяха много изненадани от това, че сме се върнали, а Шерлок Холмс, като разбра, че Станли Хопкинс е отишъл в управлението да докладва, веднага се разположи в трапезарията, заключи вратата отвътре и през следващите два часа се посвети на онова бавно и старательно изследване, въз основа на което се градяха блестящите му дедуктивни заключения. Настанен в един стол, аз следях всяка стъпка от това забележително разследване като любознателен студент, който наблюдава демонстрациите на своя професор. Прозорецът, завесите, килимът, столът, шнурът — всичко бе щателно огледано и надлежно анализирано. Тялото на злощастния баронет вече бе изнесено, но всичко друго си стоеше така, както и по-рано сутринта. В този момент за моя голяма изненада Холмс се качи на масивната лавица над камината. Високо над главата му се полюшваше парче от червения шнур, все още закачено към телта. Той дълго се взира нагоре, а после, при опита си да го достигне, подпра коляното си в една дървена конзола на стената. Почти достигна откъснатия край на

шнура, оставаха му само няколко сантиметра, но вниманието му сякаш бе привлечено не толкова от шнура, колкото от конзолата. Най-сетне скочи долу и доволно възклика:

— Всичко е наред, Уотсън. Изяснихме този случай — един от най-интересните в нашата сбирка. Боже, колко глупав бях и как едва не допуснах най-голямата грешка в живота си. Сега вече свързахме цялата верига, като изключим няколко липсващи звена.

— Хванахте ли убийците?

— Убиецът, Уотсън, убиецът. Само един е, но е страховит. Силен е като лъв, за което говори превитият от удара ръжен. Висок е метър и деветдесет, пъргав е като катерица, с ловки ръце и най-вече — забележително находчив, тъй като цялата тази уж приста история я е измислил той. Да, Уотсън, това е работа на наистина забележителна личност. И все пак чрез шнура за звънеца ни е оставил дира, която не допуска никакво съмнение.

— И каква е дирята?

— Ако трябва да дръпнеш силно шнура на звънец, къде мислиш ще се скъса? Със сигурност там, където е прикачен към телта. А защо този се е скъсал седем сантиметра по-надолу?

— Може би там е бил протрит?

— Да, краят на шнура, който можем да разгледаме, наистина е протрит. Убиецът е бил достатъчно хитър, за да го проприе с ножа си. Но другият край не е протрит. Оттук не се вижда, но ако се качиш на полицата над камината, ще видиш, че е бил направо отрязан, без следи от проприване. Може да се възстанови какво се е случило. Човекът се е нуждал от шнура. Не го е дръгнал, защото се е страхувал, че ще вдигне шум с иззвъняването. Какво е направил? Качил се е на полицата над камината, но не е успял да стигне горния край, затова е опрят коляно в конзолата — вижда се отпечатъкът върху прахта, — извадил е ножа си и го е отрязал. Аз не успях да стигна мястото с около осем сантиметра, от което съдя, че той е поне осем сантиметра по-висок от мен. Я погледни това петно върху седалката на дъбовия стол. От какво е?

— От кръв.

— Без съмнение. Дори само това е достатъчно да опровергае разказа на дамата. Ако е седяла на стола по времето на убийството, как тогава се е образувало това петно? Не, тя е била завързана за стола

след смъртта на съпруга й. Мога да се обзаложа, че по черната й рокля има същото петно. Още не сме стигнали до нашето Ватерло, Уотсън, но вече си имаме Маренго^[1] — започнахме с неуспех, но ще завършим с победа. Сега искам да поговоря с прислужничката Тереза. Трябва да сме много внимателни, ако искаме да получим нужните сведения.

Австралийската прислужничка беше много интересна жена — мълчалива, мнителна и несговорчива. На Холмс му отне доста време, докато я предразположи към повече отзивчивост с любезно държане и благосклонност. Тя дори не се опита да скрие неприязната си към своя бивш господар.

— Да, господине, вярно е, че той хвърли по мен гарафата. Чух го да ругае господарката и му казах, че не би посмял да й говори така, ако брат й беше тук. Тогава той ме замери. Нека ме замеря с десет гарафи, ако ще, стига да остави на мира хубавото ми гъльбче. Той постоянно я тормозеше, но тя беше твърде горда, за да се оплаква. Дори и на мен не казваше за всичко, което й причиняваше. Не ми каза и за онези белези по ръката й, които видяхте тази сутрин, но знам, че са от убождане с игла за шапки. Подъл дявол, Боже, прости ми, че говоря така за него след смъртта му, но той си беше същински дявол, ако има изобщо дяволи по земята. Беше самата доброта, когато го срещнахме за първи път, едва преди осемнайсет месеца, а сега и на двете ни се струва, че е било преди осемнайсет години. Току-що бяхме пристигнали в Лондон. Да, това беше първото й голямо пътуване, преди това никога не е напускала родния си дом. Той я спечели с титлата, с парите си и с префърцунените си лондонски маниери. Ако е направила грешка, вече плати скъпо за нея. През кой месец го срещнахме ли? Нали ви казвам, веднага щом пристигнахме. Пристигнахме през юни, а това стана през юли. Ожениха се през януари миналата година. Да, сега тя пак е долу в дневната и не се съмнявам, че ще ви приеме, но не я разпитвайте прекалено дълго, защото още е под впечатление на преживянето.

Лейди Бракънстол бе полегнала на същата кушетка, но изглеждаше по-свежа. Прислужничката влезе заедно с нас и отново започна да промива и да налага контузията над веждата на господарката си.

— Надявам се, че не сте дошли отново да ме подлагате на кръстосан разпит? — попита дамата.

— Не — отвърна Холмс с най-вежлиния си тон. — Няма да ви причинявам излишни неприятности, госпожо. Искам само да ви улесня, защото вярвам, че сте много изстрадала жена. Ако се отнесете с мен като с приятел и ми се доверите, ще видите, че ще оправдая доверието ви.

— Какво искате да направя?

— Да ми кажете истината.

— Господин Холмс!

— Не, недейте, лейди Бракънстол, излишно е. Сигурно сте чували с каква репутация се ползвам. Готов съм да я заложа цялата срещу факта, че вашата история е пълна измислица.

Господарката и слугинята се взряха в Холмс с пребледнели лица и изплашени очи.

— Що за безочие! — извика Тереза. — Да не искате да кажете, че господарката ми лъже?

Холмс се надигна от стола си:

— Наистина ли нищо няма да ми кажете?

— Вече ви казах всичко.

— Помислете пак, лейди Бракънстол. Не е ли по-добре да бъдете откровена?

За миг по красивото ѝ лице се изписа колебание. После някаква по-силна мисъл го направи безизразно като маска.

— Казах ви всичко, което знам.

Холмс си взе шапката и сви рамене:

— Съжалявам — рече той и без да каже нито дума повече, напуснахме стаята и къщата.

В градината имаше малко езерце и приятелят ми се насочи към него. Бе замръзнато по повърхността, но в леда бе пробита голяма дупка за удобство на едничък самотен лебед. Холмс остана загледан в него известно време, после отмина и продължи към къщичката на пазача.

— Не знам дали ще попаднем в целта или не, но трябва да направим нещо за нашия приятел Хопкинс, та да оправдаем второто си посещение — рече той. — Но все още няма да го посветя изцяло в тайната. Струва ми се, втората сцена на действието ни ще се разиграе в параходната агенция, обслужваща линията от Аделаида до Саутхемпън, която, доколкото си спомням, се намира на „Пел Мел“.

Има и втора линия от Южна Австралия до Англия, но нека най-напред да отхлупим по-големия похлупак.

Холмс изпрати визитката си на управителя, което ни осигури незабавен прием и светкавично осведомяване за всичко, което ни интересуваше. През юни 1895 година само един тухен кораб бе пристигнал в Англия. Името му беше „Гибралтарска скала“ — най-големият и най-луксозен. Справката в списъка на пътниците показва, че с него са пътували госпожица Фрейзър от Аделаида и прислужничката ѝ. В момента корабът пътувал обратно за Австралия и бил някъде южно от Суецкия канал. Екипажът бил същият както през юни 1895 година, с едно изключение. Помощник-капитанът Джак Крокър бил повишен в чин капитан и тъкмо предстояло да поеме командването на новия им кораб — „Бас рок“, който след два дни щял да отплава от Саутхемпън. Крокър живеел в Сиднъм, но трябвало тази сутрин да се яви за инструктаж и ако сме желали, можело да го изчакаме.

Не, господин Холмс нямал желание да се среща с него, но би се радвал да научи повече за работата и характера му.

Работата си вършел чудесно. Нямало по-добър офицер във флотата от него. Колкото до характера му, на него винаги можело да се разчита в службата, а извън нея бил безразсъдно смел, темпераментен и избухлив, но също така честен, почтен и добросърден. С тази важна информация Холмс напусна офиса на параходната компания. От там се отправихме към Скотланд ярд, но не влязохме вътре; Холмс остана в кабриолета, свъсил вежди и потънал в дълбок размисъл. Накрая потеглихме към телеграфната служба на Чаринг крос, където той изпрати никаква телеграма, и едва тогава отново поехме към улица „Бейкър“.

— Не, Уотсън, не можех да го направя — рече той, когато влязохме в квартирата. — Ако издадат заповед за арестуване, нищо не може да го спаси. Един-два пъти в практиката си съм усещал, че с разкриването на престъпника съм причинявал повече зло на този свят, отколкото той — с престъплението си. Научих се да бъда по-предпазлив. По-добре да измамя законите на Англия, отколкото собствената си съвест. Нека узнаем повече, преди да действаме.

Привечер ни посети инспектор Станли Хопкинс. Нещата при него не вървяха особено добре.

— Вие сте истински вълшебник, господин Холмс. Наистина понякога си мисля, че притежавате свръхчовешки способности. Как, за Бога, узнахте, че откраднатото сребро е на дъното на онова езерце?

— Не съм го узнал.

— Но ми наредихте да го претърся.

— И какво, намерихте ли го?

— Да.

— Радвам се, че съм успял да ви помогна.

— Но вие съвсем не ми помогнахте, а направихте работата далеч по-сложна. Що за крадци са тези, които отмъкват сребърни прибори, а после ги захвърлят в първата локва?

— Да, постъпили са наистина странно. Аз просто разсъдих, че ако среброто е било откраднато от някой, който всъщност не го е искал, а го е взел просто за заблуда, би опитал да се освободи от него по възможно най-бързия начин.

— А защо ви е хрумнала подобна мисъл?

— Просто ми хрумна. Когато крадците са излезли през френския прозорец, пред тях се е изпречило езерцето с примамливата дупка в леда. Какво по-добро скривалище?

— А, скривалище, точно така! — извика Станли Хопкинс. — Да, да, сега ми е ясно. Часът е бил ранен, още е имало хора по пътя и крадците са се уплашили да не ги види някой със среброто, затова са го хвърлили в езерцето с намерение да го приберат, когато мине опасността. Превъзходно, господин Холмс, това е много по-приемливо от идеята ви за заблуждението.

— Е, да. Възхищавам се на теорията ви. Моите идеи понякога са доста хаотични, но трябва да признаете, че завършиха с откриването на сребърните прибори.

— Да, да! Заслугата изцяло е ваша. За сметка на това аз претърпях неуспех.

— Неуспех ли?

— Да, господин Холмс. Бандата Рендъл е била арестувана тази сутрин в Ню Йорк.

— Боже мой, Хопкинс, но тогава явно не те са извършили убийството в Кент миналата нощ.

— Да, господин Холмс. Има обаче и други банди от по трима души. А може и да е някоя нова, за която полицията изобщо да не е

чувала.

— Точно така, напълно е възможно. Но какво, тръгвате ли си вече?

— Да, господин Холмс. За мен няма почивка, докато не разнища до дъно тази история. Ще можете ли да ми помогнете с някои насоки?

— Но аз вече ви дадох една.

— Коя?

— Че кражбата е за заблуждение.

— Но защо, господин Холмс, защо?

— Това е въпросът, разбира се. Оставям ви да помислите върху това. Може да откриете нещо в него. Няма ли да останете за вечеря? Както искате, само ни дръжте в течение на събитията!

Чак след като се навечеряхме и масата бе разчистена, Холмс се сети за случая. Подръпваше от лулата си и изтягаше обутите си в домашни пантофи крака към камината. Внезапно се сепна и погледна часовника си:

— Уотсън, приготви се, загадката ще бъде разбулена всеки момент.

— Кога?

— Сега. Само след минути. Признай си, че не ти се понрави как се държах със Станли Хопкинс преди малко!

— Вярвам на преценката ти.

— Точен отговор, Уотсън. Именно това е гледната точка: информацията, която имам, е неофициална, официална е неговата информация. Аз наистина имам право на лична преценка, докато той — не. Хопкинс е длъжен да разкрие всички факти, останалото би било непрофесионализъм. При мен няма подобни проблеми, тъй че засега ще запазя отговорите само за себе си. Поне докато вътрешно си изградя становище по въпроса.

— И кога ще стане това?

— Мигът е настъпил. Предстои ни последният епизод от една твърде любопитна малка драма.

Отвън се чу шум, вратата се хлопна и в стаята нахълта поразително красив мъж, висок синеок млад човек със златисти мустачки. Кожата му бе обгоряла от тропическото слънце, а гъвкавите му движения издаваха, че е поне толкова пъргав, колкото и здрав.

Внезапният гост затвори вратата след себе си и стисна юмруци, дишайки тежко, за да сподави някакво силно чувство.

— Капитан Крокър, заповядайте! Значи получихте телеграмата ми?

Непознатият потъна в едно кресло и ни изгледа изпитателно.

— Да, и както виждате, пристигам в посочения от вас час. Разбрах, че вече сте били в полицията, тъй че няма мърдане. Първо искам да чуя жестоката истина. Какво ще правите с мен? Ще ме арестувате ли? Човече, кажете нещо! Стига сте си играли с мен като котка с мишка!

— Уотсън, предложи на госта ни пура! А вие, Крокър, по-добре се овладейте! Помислете малко — щях ли да седя преспокойно тук с вас, ако ви смятах за обикновен престъпник? Хайде, бъдете честен и ще се опитам да ви помогна. Но ако направите опит да ме измамите, с вас е свършено.

— Какво искате да направя?

— Да ми разкажете чистосърдечно какво се случи в Аби Грейндж през изминалата нощ. Забележете, казвам „чистосърдечно“, тоест без да прибавяте от себе си или да криете каквото и да било. До такава степен съм наясно с истината, че отклоните ли се на сантиметър, надувам тази свирка от прозореца и вие попадате в чужди лапи.

Морякът се позамисли, цапна се по коляното със загорялата си лапа и извиси глас:

— Ще рискувам. Изглеждате ми почтен и благороден човек и вярвам, че ще удържите на думата си. Ще ви разправя цялата история. Първо обаче ще ви кажа нещо друго. Ако работата опираше само до мен, за нищо не съжалявам и не познавам страхъ. Даже обратното, ако можех, пак щях да го сторя. Дори се гордея с постъпката си. Проклет да е злодеят, девет живота да имаше като котките, всичките щях да му ги взема. Но дамата, Мери... Мери Фрейзър... защото аз никога няма да я нарека с онова омразно име!... Само при мисълта, че мога да й навредя — аз, който съм готов да умра, за да получа и най-беглата усмивка върху милото ѝ лице, — сърцето ми се свива! И все пак, да, все пак какво друго ми оставаше? Ето моята история, господа. Чуйте я и ми кажете по мъжки — не бихте ли постъпили като мене? Нека обаче се върна малко назад. Както изглежда, вече знаете всичко, затова

сигурно ви е известно, че се запознах с нея, когато тя пътуваше на „Гибралтарска скала“, където аз бях първи помощник-капитан. От мига, в който я видях, за мен престанаха да съществуват другите жени. С всеки ден я обиквах все повече и повече и много пъти след това по време на нощните дежурства коленичех и целувах палубата там, където бе стъпвал скъпоценният й крак. Тя с нищо не се задължи към мен. Държеше се така, както подобава да се държи една жена към един мъж. Но не се оплаквам. На моята любов отвръщаше с мило приятелско чувство. Когато се разделихме, тя бе свободна жена, но аз вече не бях свободен и никога вече няма да съм свободен. При следващото ми връщане от плаване научих, че се е омъжила. Е, защо да не се омъжи, за когото си избере. Титла и богатство, на коя биха прилягали, ако не на нея? Тя е родена за изящество и разкош. Не се огорчих, че се е омъжила, не съм чак такъв egoист. Дори се зарадвах, че я е споходил такъв късмет и не се пожертва за прост моряк без пукнат грош. Ето така обичам аз Мери Фрейзър. И никога не съм мислил, че ще я срещна отново. Но при последното плаване ме повишиха, а новият кораб още не е спуснат на вода, така че трябваше да изчакам заедно с екипажа няколко месеца в СидNEY. Един ден случайно срещнах Тереза Райт, старата й прислужничка. Тя ми разказа за нея, за него, за всичко. Казвам ви, господа, почти полудях от гняв. Това пияно псе да се осмели да й поsegне. Той, който не заслужава дори калта от обувките й да оближе! После отново срещнах Тереза, а след това и самата Мери. И отново се видяхме. Но тя отказа да се виждаме повече. На другия ден получих съобщение, че след седмица отплавам. Трябваше да я видя още веднъж, преди да отплавам. Тереза се отнасяше приятелски с мен — свързваха ни любовта към Мери и омразата към онзи негодник. От нея се осведомих за порядките в къщата. Мери имала навик да стои до късно и да чете в малката си стая нания етаж. Миналата нощ се промъкнах там и лекичко почуках по прозореца. Отначало не искаше да ми отвори, но аз знаех, че вече таи обич към мен, и бях сигурен, че няма да ме остави навън в мразовитата нощ. Прошепна ми да заобиколя откъм големия прозорец и когато отидох, той вече беше отворен. Така влязох в трапезарията. И тогава отново чух, този път от собствените й уста, неща, които накараха кръвта ми да закипи, и отново проклемах негодника, който малтретираше жената, която обичах. Стояхме с нея точно до прозореца, съвсем

невинно, Бог ми е свидетел, когато той влетя в стаята като луд, нарече я с най-грубото име, с което някой може да нарече една жена, и стовари бастуна си в лицето ѝ. Аз се хвърлих към ръжена и започнахме открита борба. Ето, вижте тук на ръката ми белег от удара, който той пръв ми нанесе. После беше мой ред и аз му смачках черепа, сякаш бе прогнила тиква. Мислите, че съжалявам, ли? Ни най-малко. Въпросът беше: неговият или моят живот, по-точно неговият или нейният живот, защото как можех да я оставя във владета на този побъркан тип? Затова го убих. Сбърках ли? А вие как щяхте да постъпите на мое място? Когато той я удари, тя изпища и старата Тереза дотърча от спалнята си. На бюфета имаше бутилка вино. Отпуших я и налях малко между устните на Мери, защото беше полужива от уплаха. После отпих и аз. Тереза бе съвсем хладнокръвна и двамата заедно измислихме сценария. Трябваше да направим така, че да изглежда като работа на крадци. Тереза се зае да втълпява на господарката си съчинената история, а аз се изкатерих на полицата над камината и отрязах шнура на звънеца. После вързах Мери за стола и разръфах края на шнура, за да изглежда, че е бил притрит, защото някой би могъл да се запита как обикновен крадец е успял да се изкачи дотам и да го отреже. След това събрах няколко сребърни прибори и подноси, за да подкрепя версията за грабежа, и си тръгнах, като им наредих да вдигнат тревога след петнайсетина минути. Хвърлих среброто в езерцето и поех към Сидньм с мисълта, че поне веднъж в живота си съм свършил една хубава работа. И това е истината, господин Холмс, цялата истина, пък дори и да ме пратите на бесилото.

Известно време Холмс продължи да пуши мълчаливо. После прекоси стаята и стисна ръката на нашия посетител.

— Ето какво мисля — рече той. — Всяка ваша дума беше истина, защото не казахте нищо, което да не ми е било известно предварително. Никой освен акробат или моряк не би могъл да достигне шнура на звънеца от конзолата на стената и никой освен моряк не би направил такива възли, с каквито вие сте пристегнали дамата към стола. Само веднъж Мери Фрейзър е била в близост до моряци, по време на пътуването си от Австралия. Ясно бе, че е от нейната обществена прослойка, тъй като тя упорито се опитваше да го прикрие, с което се издаваше, че го обича. Ето, виждате ли колко лесно бе да ви открия, щом веднъж попаднах на върната следа.

— Мислех, че полицията никога няма да прозре малката ни хитрост.

— Тя така и не я е прозряла, а и доколкото зависи от мен, няма да я прозре. Погледнете ме, капитан Крокър, работата е много сериозна, макар да съм склонен да вярвам, че сте били предизвикан и сте действали в състояние на силен гняв. Не съм сигурен, че ще приемат постъпката ви за неосъдителна с оглед на факта, че е трябвало да защитите живота си. Това би трябвало да го решат британските съдебни заседатели. А тъй като изпилвам особена симпатия към вас, ви предоставям двайсет и четири часа, за да изчезнете безпрепятствено.

— И после всичко ще се разкрие?

— Сигурно ще се разкрие.

Морякът почервя от гняв:

— Що за предложение е това към един мъж? Все пак разбирам достатъчно от закони, за да знам, че Мери ще бъде арестувана за съучастничество. Да не мислите, че ще я оставя сама, а аз ще се измъкна? Не, сър! С мен правете, каквото искате, но за Бога, господин Холмс, намерете начин да измъкнете моята бедна Мери от правосъдието.

Холмс за втори път стисна ръката на моряка:

— Само ви изпитвах. Вие отново се проявихте като честен човек. Е, огромна отговорност поемам на плещите си, но след като дадох чудесна насока на Хопкинс, а той не съумя да се възползва от нея, не виждам как повече да му помогна. Ето сега, капитан Крокър, всичко ще бъде извършено по надлежния съдебен ред. Вие сте затворникът. Утсън, ти ще си съдебните заседатели. Не познавам по-подходящ човек от теб за тази роля. Аз ще съм съдията. И така, господа съдебни заседатели, чухте доказателствата и свидетелските показания. Какво решихте: виновен или невинен?

— Невинен, господин съдия — отвърнах аз.

— *Vox populi, vox Dei*^[2]. Оправдан сте, капитан Крокър. Ако законът не намери някоя друга жертва, можете да разчитате на мен. Върнете се при дамата след година и дано нейното и вашето бъдеще оправдаят присъдата, която произнесохме тази нощ.

[1] Град в Северна Италия, където Наполеон разгромява австрийците през 1800 г. — Б.пр. ↑

[2] Глас народен, глас Божи (лат.). — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.